

NICOLAU GUANYABENS (1826-1889)

Edició crítica de Francesc Cortès (1965)

FANTASIA

“Viu i viurà en nostre record”

PER A ORQUESTRA

dinsic.com

Fantasia “Viu i viurà en nostre record”

per a orquestra

Partitura de butxaca

1a edició: desembre 2019

Nicolau Guanyabens i Giralt (1826-1889)

© Edició a cura de Francesc Cortès i Mir (1965)

© DINSIC Publicacions Musicals, S.L.

Magatzem: Sepúlveda, 84 - 08015 Barcelona

Seu social: Gran Via de les Corts Catalanes, 529 - 08011 Barcelona

Tel: + 34 93 832 69 46 + 34 93 318 06 05

email: dinsic@dinsic.com

www.dinsic.com

Maquetació: DINSIC GRÀFIC

Impress a: Service Point

Pau Casals, 161-163

08820 El Prat de Llobregat (Barcelona)

Dipòsit legal: B-5727- 2020

ISMN: 979-0-69231-990-0

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresa la reprografia i el tractament informàtic, i també la distribució d'exemplars mitjançant lloguer i préstec, resten rigorosament prohibides sense l'autorització escrita de l'editor o entitat autoritzada, i estaran sotmeses a les sancions establertes per la llei.

Distribueix:

DINSIC Distribucions Musicals, S.L.

Magatzem: Sepúlveda, 84 - 08015 Barcelona

Seu social: Gran Via de les Corts Catalanes, 529 - 08011 Barcelona

email: dinsic@dinsic.com

www.dinsic.com

ESTUDI BIogràfic i EDICIó CRítica DE LA ‘FANTASIA’ DE NICOLAU GUANYABENS I GIRALT

Nicolau Guanyabens i Giralt fou un músic català d’una excepcional personalitat, un artista i científic polifacètic que va rebreixir en totes les facetes. Nasqué el 12 de desembre de 1826 a Mataró. Era el fill gran d’una família de comerciants de llarga tradició a la ciutat.¹ El seu pare fou un metge que s’inicià en l’homeopatia. La mare nasqué a Palma i ell durant anys mantingué vincles amb les Illes: una de les seves filles s’hi casà. Nicolau Guanyabens s’educà al col·legi dels escolapis de Mataró, on estudià nàutica. Allà degué estudiar música, possiblement a l’escolania dels escolapis,² institució pedagògica llavors reconeguda pels estudis superiors que s’hi impartien. És molt probable que coincidís amb l’escolapi Josep Rius (1786-1857), professor des de 1837.³ Rius publicà una obra destacada que tractava sobre la traducció d’òperes al castellà.⁴

La formació musical de Guanyabens es consolidà amb Jaume Isern i Colomer (1798-1880),⁵ una figura excepcional i singular. Isern era invident de naixement. Exercia com a organista a Santa Maria de Mataró i alhora era professor de solfeig, piano i violí. Per a perfeccionar les capacitats manuals desenvolupava treballs d’ebenista i torner.⁶ El 1840 va ser nomenat

professor i director de l’Escola de Música de Mataró. Ferran VII li havia concedit una pensió de 300 ducats com a protecció del seu talent. Redactà mètodes pedagògics que foren emprats des de 1826 a l’Institut de Cecs de Londres, així com a Barcelona i Madrid.⁷ Rebé la Large Silver Medal de la Societat Filantròpica de la Reial Societat de Londres per al Foment de les Arts, les Manufactures i el Comerç.⁸

Al voltant de Jaume Isern es congregà tot un cenacle romàntic en què la música tenia un paper cabdal. Va ser professor de Manuel Blanch —conegut per la seva *Missa de Glòria*, que encara s’interpreta anualment el 27 de juliol—, de Lluís Viada i de Francesc Mas —qui arribaria a ser bisbe de Girona—. Isern aplegà un grup de joves d’ideologia liberal de la ciutat, com Jaume Ibran i Masó, tot relacionant-se amb la cultura i la política espanyola de tarannà divers.⁹ Mantenien contactes amb músics estrangers i del país, com Henri Herz, Olle Bull, Antonio Bazzini —director del Conservatori de Milà—, Pedro Albéniz, Pau Piferrer, Jaume Biscarri i Anselm Barba. Aquest ambient que freqüentava Guanyabens li proporcionà una formació musical privilegiada i molt oberta.

A banda de l’afecció a la música, Guanyabens

- 1 GUANYABENS I CALVET, NICOLAU. «La música de Nicolau Guanyabens i Giralt», a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 15, 1982, p. 15-25.
- 2 THOS I CODINA, TERENCI. *Biografías de D. Jaume Isern y Colomer, y D. Carles Isern y Vinyas*. Mataró, Establiment Tipogràfic de Felicià Horta, 1889.
- 3 GONZÁLEZ-AGAPITO, JAUME. «El 150è aniversari de “La Gloria de Iluro”», a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 20, 1984, p. 27-40. Vegeu també: ALONSO, CELSA. «Rius, José de la Madre de Dios», a *Diccionario de la música española e hispanoamericana*, vol. 9. Madrid, SGAE, 2002, p. 215.
- 4 RIUS, JOSÉ. *Ópera española. Ventajas que la lengua castellana ofrece para el melodrama, demostradas con un ejemplo práctico en la traducción de la ópera italiana «El Belisario»*. Barcelona, impr. de Joaquín Verdager, 1840.
- 5 BOTER DE PALAU, JAUME. «Els primers anys de Jaume Isern», a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 12, 1982, p. 5-14; CORTÉS I MIR, FRANCESC. «Isern», a *Diccionario de la música española e hispanoamericana*, vol. 6. Madrid, SGAE, 2000, p. 498-499.
- 6 «L’ensenyament de cecs i sordmuts al Mataró del segle XIX (1835-1868)».
- 7 ISERN, JAUME. *Descripciones de algunos instrumentos para enseñar a los ciegos las primeras letras y la escritura en notas de música*. Barcelona, impr. Francisco Oliva, 1837.
- 8 GUERRERA I LLUCH, MONTSERRAT. «L’ensenyament de cecs i sordmuts al Mataró del segle XIX (1835-1868)», a *Sessió d’Estudis Mataronins*, 2003, p. 142-143.
- 9 REIXACH I PUIG, RAMON. «Recuperació secular de la memòria i capitalització política d’ideals col·lectius: un episodi de la restauració a Mataró, 1880, 1991», a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 96, p. 13.

estudià nàutica i medicina. Professionalment exercí com a metge, tot i que durant la joventut l'atragué el comerç i el món mariner. Va ser un dels introductors de l'homeopatia al nostre país,¹⁰ en dates molt properes al desenvolupament d'aquesta disciplina pel metge Samuel Hahnemann (1755-1843).

Nicolau Guanyabens es casà el 24 de març de 1851 a Mataró. Les seves primeres composicions musicals conservades s'iniciaren llavors. Destaquen les obres líriques, amb quatre sarsueles i una òpera, així com onze peces corals i un nombre prou remarcable i reeixit de cançons, en les quals també es mostrà pioner, i set peces religioses.¹¹ D'entre totes aquestes obres, ha passat al record col·lectiu l'estrena al Gran Teatre del Liceu de l'òpera *Arnaldo di Erill* (1859), amb llibret de Joan Cortada. També se li atribueix la composició de la barcarola *La calma* (1858), popularment coneguda com *La calma de la mar*. Un entrarem a considerar si fou l'autor d'aquesta peça o si la recollí i arranjà des de la tradició oral.¹² Només pel fet d'haver estrenat *Arnaldo di Erill* al Liceu en un moment tan significatiu com el 1859, en una estrena vinculada amb la reinstauració dels Jocs Florals de Barcelona, n'hi hauria prou per focalitzar-hi l'atenció. L'estrena tenia la complicitat de Joan Cortada, un dels primers mantenidors dels Jocs Florals, i cridà l'atenció de la premsa de l'època amb articles de Pau Piferrer i Antoni Fargas.¹³

Segons la datació de les obres conservades curiosament pels seus descendents, l'activitat compositiva més intensa de Guanyabens abastà des de la meitat dels anys cinquanta fins al 1874.

El 1853 estrenà a Mataró una obra dedicada a les santes patrones de la ciutat. Podria ser, possiblement, un tedèum datat el 1853. La premsa en digué que «es imposible negarle que posee grandes recursos de instrumentación, y que sabe con delicadeza, y a tiempo, hacer sentir la dulce fragancia de las ideas de Rossini unas veces, y de las de Verdi otras».¹⁴

Tres anys més tard, el 1856, publicava un article en què demanava protecció per a les obres líriques compostes per autors del país. Hi citava el compositor menorquí Nicolau Manent, també amb dificultats per a estrenar una òpera al Gran Teatre del Liceu de Barcelona.¹⁵ Seria la primera referència a *Arnaldo di Erill*. Manent estrenà la seva òpera *Gualterio di Montsonís* el 1857. El llibret de la sarsuela de Guanyabens *Qué chiripa* (1858) era de Pío del Castillo, personatge molt vinculat també al Gran Teatre del Liceu: va ser-ne el primer conserge després de l'incendi de 1861. Va escriure quatre sarsueles entre 1856 i 1858. També col·laborà amb Frederic Soler amb el *Coro de pescadores*, pensat segurament per a una sarsuela que no s'arribà a enllestir.

El nom de Guanyabens ressonava cada cop més en els cercles musicals barcelonins al costat de compositors influents. Estava vinculat a *El Lloyd Español*, un «diari marítim d'interessos mercantils». Va representar el diari en les honres fúnebres dedicades al compositor, director i mestre de capella de la catedral de Barcelona Mateu Ferrer.¹⁶ Guanyabens s'anunciava a la premsa fent classes d'harmonia, contrapunt i composició, al carrer de la Canuda, número 24, «desde las seis hasta las ocho de la noche

10 GUANYABENS BONAMUSA, N. *Nicolás Guañabens Giral: médico, marino y músico*. Barcelona, 1896. Quan residí a Palma s'anunciava amb el pseudònim «Guañabens Franz».

11 Vegeu la catalogació realitzada per: RAMOS SALVADÓ, ROSER. *Inventari del fons familiar de Nicolau Guanyabens Giral*. Barcelona, ESMUC, 2014. També es troben algunes obres seves al Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró. Vegeu: GREGORI I CIFRÉ, JOSEP MARIA; CABOT I SAGRERA, NEUS. *Inventaris dels fons musicals de Catalunya*, vol. IV. *Fons del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró*. Barcelona, Servei de Publicacions de la UAB, 2010.

12 AYATS, JAUME. «El patrimoni musical de pescadors i mariners. La cançó de la gent de mar». *Argo - Revista del Patrimoni i la Cultura Marítima*, 2010, p. 25-33. Vegeu també: RAMOS SALVADÓ, ROSER. «La calma: barcarola, cançó popular i havanera», *Ès mediterrani*. (<https://esmediterrani.info/2014/05/25/la-calma-barcarola-canço-popular-i-havanera-2/>). Consultat el 15 de desembre de 2019).

13 Vid. CORTÈS, FRANCESC. «*Arnaldo di Erill*, de Nicolás Guañabens: aproximación al estado de la ópera en España a mediados del siglo XIX», a *Revista de Musicología XX*, 1997, p. 505-522.

14 *El Genio de la Libertad*, 10 d'agost de 1853.

15 GUANYABENS, N. «Carta abierta», a *La Zarzuela*, 19 de gener de 1856, p. 5-6.

16 *La Gaceta Musical Barcelonesa*, 31 de gener de 1864.

[...] por el sistema de la Geneufonía, del célebre don José de Virués».¹⁷ Quan l'interès cap a l'establiment de l'òpera nacional es feu més fort, Guanyabens era citat al costat de compositors de renom com Obiols, Saldoni, Piqué, Cuyàs, Carnicer, Arrieta, Eslava, Sor o Zubiaurre.¹⁸

És remarcable el seu compromís polític amb el republicanisme. Coincidí amb Josep Anselm Clavé en els mateixos cercles ideològics. Es presentà com a candidat per al comitè del Partit Republicà Federal de Barcelona,¹⁹ i resultà elegit. Va ser un dels signants del *Manifest republicà reformador*. L'impulsà Clavé, com a president, juntament amb Antoni Altadill i els vocals Fermín Villamil, José Casas Reig, José Folch, Antoni Feliu i Codina, Marcelino Jubany, Ramon Aguiló, Antoni Colomé, Nicolau Guanyabens, Josep L. Pelicer, Josep Soler i Pi i Julián Cabrerizo. El manifest demanava el sufragi universal, una millor distribució d'impostos i la reforma i derogació de la legislació de l'Antic Règim, encara en vigor. Cloïa la proclama amb un «Viva la República democrática federal». Guanyabens s'oposà a Prim en la tria com a rei d'Amadeu de Savoia.

Fou redactor del diari *El Liberal*. El 1868 compougé una peça coral revolucionària: *Correm-hi tots*. La signà amb els pseudònims N. Tortini i Fermí Arcon. També era de temàtica revolucionària el seu cor marcial *Desperta ferro* (1870). Al cap de poc, però, es dedicà de ple a la pràctica mèdica. Des de 1871 apareix sovint citat com a metge homeòpata, implicat també en projectes no exempts de polèmica. Des de 1873 publicà articles a la *Revista Espiritista*. Proposava l'inici d'estudis interessats en les

pràctiques espiritistes, conscient de la importància d'apropar-se als problemes psicològics. La seva marxa a Mallorca el 1874 interrompé la seva dedicació a la composició, i el distancià dels ambients musicals. El 1879 militava al Partit Democràtic. Morí el 8 de gener de 1889.

El seu biògraf el descriu com a «personatge aventurer, múltiple i intel·ligent, apassionat i virtuós, polèmic i respectat».²⁰ En la nota necrològica publicada a *El Progreso* s'assegurava que «sus amigos, aunque pagaron mal sus servicios a la causa de la república por su franqueza en reprocharles su conducta mixtificada, no podían menos que reconocer lo mucho que valía».²¹

El món simfònic català i les obres de Guanyabens

L'activitat simfònica està íntimament lligada a les societats musicals i al consum de música orquestral. Aquest entorn s'establí aquí en unes dates que difereixen de models com els francesos, britànics o de les contrades germàniques. A Madrid fou la Sociedad de Conciertos de Madrid la que, a partir de 1859, inicià un procés que constituí temporades estables.²² A Barcelona Clavé impulsà concerts als Jardins d'Euterpe que donaren continuïtat a diverses iniciatives fins llavors aïllades, vinculades sovint a fets polítics puntuals.²³

La creació simfònica catalana dels Saldoni, Bernat Bertran, Mateu Ferrer o Carles Bager és coneguda de manera desigual. En sobresurt només el nom del darrer.²⁴ Els concerts es limitaven a les anomenades *acadèmies* o a l'impuls d'entitats com la Societat Filharmònica de Bar-

¹⁷ *El Lloyd Español*, 11 de novembre de 1863, p. 4.

¹⁸ *Revista y Gaceta Musical*, 10 de febrer de 1868.

¹⁹ *La Crónica de Cataluña*, 27 de febrer de 1869; *La Discusión*, 9 de març de 1869.

²⁰ GUANYABENS, NICOLAU. *Op. Cit.* (1982), p. 16.

²¹ *El Progreso*, 19 de gener de 1889.

²² SOBRINO, RAMÓN. «La formalització d'un model de concerts simfònics: Jesús de Monasterio i la Societat de Concerts de Barcelona», a *Catàleg del fons Ricart i Matas. Concerts públics de Barcelona (1797-1900)*, Barcelona, Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, p. 52-60.

²³ CARBONELL, JAUME. «L'impacte dels espectacles de Josep Anselm Clavé i la Societat Coral Euterpe en la vida musical barcelonina durant la segona meitat del segle XIX», a *Catàleg del fons Ricart i Matas. Concerts públics de Barcelona (1797-1900)*, p. 43-51.

²⁴ VEQUE VILAR, JOSEP M. «The Symphony in Catalonia, c. 1768-1808», a *Music in Eighteenth Century in Spain*. Cambridge University Press, 1998, p. 157-171.

celona. Els concerts simfònics es basaren, fins a meitat de segle, en el món líric i els concerts miscel·lanis.²⁵ Les úniques orquestres de tipus civil més o menys estables eren la del Teatre de la Santa Creu i, a partir de 1847, la del Gran Teatre del Liceu. Aquesta darrera experimentà una millora considerable des que Marià Obiols establitzà les temporades de concerts.²⁶ Aquest repunt afavorí que apareguessin noves agrupacions com la Sociedad Musical Barcelonesa o l'orquestra de Moliné.

Les dues obres que publiquem de Guanyabens, la *Fantasia «Viu i viurà en nostre record»* i la *Simfonia «Lo retorn»*, són un excel·lent reflex d'aquell moment històric, escrites des de la realitat del món orquestral català abans que arribessin els nous aires wagnerians a partir de 1880. Sens dubte, estem davant de dues obres de qualitat, interessants i molt inspirades.

Fantasia «Viu i viurà en nostre record»

La data de composició d'aquesta peça és posterior a 1862. L'obra està dedicada a la memòria de Carles Isern Viñas (1843-1862), fill de Jaume Isern i amic íntim de Nicolau Guanyabens. Carles Isern, també orb de naixement, prometia convertir-se en un músic amb dots excepcionals. El pianista francès Henri Herz l'havia escoltat i en deixà elogis. Posseïa un violí Amatí. Deixà poques composicions. Al cap de poc que morís, Guanyabens compougé la *Fantasia* basant-se en dos temes atribuïts a Carles Isern, com indica curosament la partitura. Un dels temes és interpretat pel corn anglès, un instrument que, tot i no ser gaire habitual llavors, era emprat en moments significatius del repertori líric de l'època, bé fos pel color instrumental o per les capacitats singulars d'un dels músics de l'orquestra de la Santa Creu que en fou un intèrpret destacable. Ramon Carnicer va escriure diversos *obbligati* de les seves òperes per a ell.

Al final de la *Fantasia «Viu i viurà en nostre*

record», Guanyabens anotà les circumstàncies de la composició d'aquesta partitura:

«Historia: Falleció Carlos Isern y Viñas, tratose de celebrar sus funerales con espléndidez. A este efecto, invitados por su padre Dn. Jayme Isern y Colomer, el presbítero Dn. Manuel Blanch, maestro de capilla, tomó a su cargo componer un responsorio, y yo me encargué de escribir una Obertura no muy larga, según indicaron, para inaugurar la función. Compuse esta fantasía sobre motivos del difunto Carlos Isern. Por susceptibilidades meas, no se llevó a cabo el proyecto, y esta pieza ha quedado inédita. No así la de Blanch, que siendo, como queda dicho, maestro de capilla, pudo oír repetidas veces su responsorio, que es el único que dejó, y que le acredita de buen compositor, como en efecto lo fue.»

Aquesta obra brillant està estructurada en cinc seccions: l'obertura; el primer tema de Carles Isern, en fa menor i compàs 6/8, exposat pel corn anglès i desenvolupat per la corda; una part poliseccional, novament en compàs quaternari, que fluctua sobre dos temes en tonalitat menor; segueix el segon tema d'Isern, en mi bemoll major, més lleuger i d'extensió de 31 compassos, amb ressonàncies belcantistes, el qual és repetit; una variació en do menor del primer tema d'Isern, i la coda final a tempo *vivace*.

La mort de Carles Isern va tenir altres repercussions ben singulars. El 1865 es presentà al certamen dels Jocs Florals de Barcelona una poesia titulada "Cant de Mort. A la memoria del malagonyat artista en Carles Isern y Viñas". Aquesta obra obtingué l'accèssit al premi Viola d'Or i de Plata. Malauradament no en sabem el nom de l'autor. A les actes d'aquells Jocs Florals s'hi anota que l'autor renuncià que es comunicés en públic el seu nom al Saló de Cent de Barcelona, de manera que el tribunal va cremar els sobres i plecs que contenien la seva identitat al mateix moment de llegir el ve-

²⁵ VEGETE BONASTRE, FRANCESC. «La música simfònica i els concerts a la Barcelona del segle XIX: de l'asimetria a la paràbola», p. 61-80; i CORTÉS, FRANCESC. «Canvis i recepció dels models simfònics a l'activitat concertística de Barcelona entre els segles XIX i XX», p. 31-42.

²⁶ CORTÉS, FRANCESC. «Más que un alumno destaco de Mercadante, los nuevos aires italianos de Mariano Obiols», a *Inter-cambios musicales entre España e Italia en los siglos XVIII y XIX*. Bologna, Ut Orpheus, 2019, p. 383-404.

redicte, el 7 de maig de 1865.²⁷ La peça poètica començava amb els versos: «Ombras, ubagas ombras, fugiu esbarriadas!». Podria aquesta poesia ser una obra de Terenci Thos i Codina (1841-1903), poeta i amic d'Isern i també de Guanyabens? El cas és que aquell any va ser un moment singular en la trajectòria dels Jocs Florals. Un jove Jacint Verdaguer anà a recollir un accèssit a l'Englantina d'Or i el premi Amaranth d'Or i Plata, tot vestit de jove pagès, mentre l'orquestra d'Obiols interpretava simfonies. És a dir, obertures i obres en un sol moviment com les que componia Guanyabens.

La *Fantasia «Viu i viurà en nostre record»* no s'interpretà en vida de Guanyabens. L'Orfeo Mataroní, amb una formació orquestral dirigida per Jordi Valls, recuperà l'obra l'any 1983 amb motiu del centenari de Manuel Blanch.

Criteris d'edició

La versió que us presentem s'ha realitzat amb còpia informàtica amb el programa Finale. Per a l'edició s'ha partit dels exemplars manuscrits hològrafs de Nicolau Guanyabens que es troben a l'arxiu particular de la família. No existeixen còpies posteriors, ni tampoc consten referències d'altres interpretacions. S'han normalitzat els noms dels instruments i la disposició segons els criteris actuals. S'han corregit els possibles errors segons les harmonies i la coherència amb les reexposicions de les melodies. Hem unificat les indicacions agògiques, així com també altres signes d'expressió i les indicacions de tempo. Les lligadures d'expressió també s'han unificat, i s'han proposat articulacions sobre-tot als instruments de corda que les facin més adequades a la interpretació. Guanyabens, com la totalitat dels seus contemporanis, sovint indicava extenses lligadures d'expressió que no es corresponien amb indicacions d'interpretació i articulació segons la pràctica actual. Els afegitons i altres suggeriments de l'editor s'han marcat entre claudàtors.

Fantasia «Viu i viurà en nostre record»

A la capçalera de la partitura es copia el títol: *Viu y viura en nostre record. / Fantasia / en memoria de Carles Ysern / sobre dos motius d'ell.*

D'aquesta obra s'ha conservat la partitura general manuscrita i hològrafa, així com unes còpies dels materials d'orquestra que també s'han tingut en compte per a l'edició. La partitura general es compon de dos quadernets apaïats i relligats, de mida 22 cm x 31,7 cm, i una caixa de pentagrama de 27,8 cm. Cada pàgina consta de 12 pentagrames. El paper presenta marques d'aigua que no es poden identificar perquè el full està tallat. Cadascun dels quadernets conté 14 fulls; el primer quadernet no està desbarbat, a diferència del segon. Està escrit amb tinta negra, foliat al recto amb tinta per la mateixa mà de l'autor, mentre que hi ha una foliació moderna al marge del verso, amb llapis. La majoria de les anotacions estan indicades en català, llevat de l'afegit final, "Historia", que està en castellà, copiat amb una tinta més tardana.

El manuscrit conté rúbrica i signatura al final: «N. Guañabens G.». Hem seguit el mateix criteri emprat en els darrers estudis sobre el personatge, els quals normalitzen al català actual el seu cognom. Tot i així, cal tenir present que fins a dates molt properes el seu cognom s'ha escrit amb la ñ castellana.

La còpia de la partitura és molt acurada, presenta poquíssimes esmenes: al foli 11 recto, dos compassos esmenats a l'esquerra; al foli 13 verso, un raspat i correcció a la part dels trombons. Al foli 11 es veu clarament que hi havia un full que va ser tallat, perquè en queden restes al relligat dels quadernets, omissió feta a l'època per les marques d'òxid que s'hi veuen.

Els materials d'orquestra no tenen cap marca d'ús. Alguns dels materials són hològrafs de Guanyabens, mentre que d'altres són clàssicament obra de copista.

La disposició de l'orquestra a la partitura general era la següent: *Flautas, Oboes, Clar.ª in si b, Fagots, Cornetines in si b, Trompas, Trom-*

²⁷ *Jochs Florals de Barcelona en 1865: any VII de sa restauració*. Barcelona, estampa de Lluís Tasso, 1865, p. 97-99.

bons, Violins, Violetas, Violon.^{llos}, C. Baix. Sorprenen l'aparició de *violeta* en lloc del terme més usual ja al segle XIX de *viola*. El compositor fa una utilització força extensa dels cornetins. Als materials d'orquestra hi ha uns compassos afegits per a les trompes, afegides amb posterioritat perquè no consten a la partitura general. També consten unes repeticions als materials que no es troben a la partitura general i que nosaltres hem adoptat a la nostra edició. La part de corn anglès podria ser interpretada per un oboè, amb transport, tot i que el color sonor no seria el mateix.

Els materials d'orquestra estan integrats per: *Violín 1º* (2 materials), *Violín 2º* (2 materials), *Violín 3º* *suple Viola* (hològraf de Guanyabens), *Violas, Violoncello, Bajo, Flauta, Tromboni 1º y 2º, Trompas, Trombon Basso, Cornetin 1º In Si b, Cornetin 2º In Si b, Clarinete 1º In Si b, Clarinete 2º In Sib, Oboe 1º, Oboe 2º, Octavin, Fagoto 1º, Fagotto 2º.*

Notes d'edició

- Compàs 3. Violins II: si2-la2 són corxeres i no una negra.
- C. 7. Fagots: re2 b en lloc de re3 b negra.
- C. 41. Violes: fa2 b en lloc de natural.
- C. 61. Fagots i trombons: sib en lloc de si becaire.
- C. 61. Cornetins: do becaire en lloc de #.
- C. 65. Violins I: fa-mi ornament de semicorxeres com els violoncels.
- C. 73. Violins II: segons temps, la2 becaire en lloc de b.
- C. 74. Violoncels: segon temps és corxera en lloc de negra i silenci de corxera.
- C. 75. Violoncels: és un mi becaire.
- C. 83-83. Fagot I: és un sol b i no natural;

clarinet I, un la b en lloc de natural.

- C. 89. Flauta, oboè i violins: toquen fa# en lloc de natural.
- C. 89. Cornetins: toquen una rodona unificant amb el clarinet.
- C. 93. Flauta, oboè i violins: al segon temps toquen sol# en lloc de natural.
- C. 103. Violins: unifiquen el ritme amb l'oboè I.
- C. 104. Oboè: unifica ritme amb violins I.
- C. 107. Es completa la resolució de la flauta i tot doblant els violins I.
- C. 112. Es resol la figuració i notació dels trombons que conté dubtes al manuscrit.
- C. 125. Trompa: es passa en afinació de fa, error en l'afinació al manuscrit.
- C. 135. Violins II, violes i clarinet: al quart temps, un do b en lloc de natural.
- C. 171. Violins II: tercer i quart temps, un la bemoll2 en lloc de si bemoll.
- C. 186. Es completa la resolució de la flauta I tot doblant els violins I, seguint la mateixa resolució presa al compàs. 107.
- C. 210. Trombó II: un si2 becaire en lloc de si1.
- C. 234. Fagot: quart temps toca un re enlloc d'un mi.
- C. 244. Flauta i violins I: segon temps, un si b enlloc de natural.
- C. 244. Clarinet II: darrer temps, toca la natural-la b, en lloc de dos las naturals.
- C. 255. Clarinet: quart temps toca un fa# enlloc d'un sol.
- C. 256. Violins I: mi3 becaire enlloc de bemoll.

Francesc Cortès i Mir
UAB

Nicolau Guanyabens i Giralt fue un músico catalán de una excepcional personalidad, un artista y científico polifacético que triunfó en todas sus facetas. Nació el 12 de diciembre de 1826 en Mataró. Era el hijo mayor de una familia de comerciantes de larga tradición en la ciudad.¹ Su padre fue un médico que se inició en la homeopatía. Su madre nació en Palma de Mallorca. Estudió en el colegio de los escolapios de Mataró, donde debió conocer Josep Rius, autor de una obra sobre traducción de óperas al castellano.

La formación musical de Guanyabens se consolidó con Jaume Isern i Colomer (1798-1880).² Fernando VII había concedido a Isern una pensión de 300 ducados como protección de su talento. Guanyabens redactó métodos pedagógicos que fueron utilizados desde 1826 en el Instituto de Ciegos de Londres, así como en Barcelona y Madrid.³ Recibió la Large Silver Medal de la Sociedad Filantrópica de la Real Sociedad de Londres.

Nicolau Guanyabens se casó el 24 de marzo de 1851 en Mataró. Sus primeras composiciones musicales conservadas se iniciaron entonces. Destacan las obras líricas, con cuatro zarzuelas y una ópera, así como once piezas corales y un número bastante remarcable y exitoso de canciones, en las que también fue pionero, y siete piezas religiosas.⁴ De todas estas obras, ha pasado al recuerdo colectivo el estreno en el Gran Teatre del Liceu de la ópera *Arnaldo di Erill* (1859), con libreto de Joan Cortada. También se le atribuye la composición de la barcarola *La calma* (1858), popularmente conocida como *La calma de la mar*.

El nombre de Guanyabens resonaba cada vez más en los círculos musicales barceloneses junto a compositores influyentes. Estaba vinculado a la revista *El Lloyd Español*, un «diario marítimo de intereses mercantiles». Es remarkable su compromiso político con el republicanism. Coincidió con Josep Anselm Clavé en los mismos círculos ideológicos. Se presentó como candidato para el comité del Partido Republicano Federal de Barcelona.⁵ Fue redactor del periódico *El Liberal*. En 1868 compuso una pieza coral revolucionaria: *Correm-hi tots*. La firmó con los pseudónimos N. Tortini y Fermí Arcon. También era de temática revolucionaria su coro marcial *Desperta ferro* (1870). Al cabo de poco, sin embargo, se dedicó de pleno a la práctica médica. Desde 1871 aparece a menudo citado como médico homeópata, implicado también en proyectos no exentos de polémica. Su marcha a Mallorca en 1874 interrumpió su dedicación a la composición, y lo distanció de los ambientes musicales. En 1879 militaba en el Partido Democrático. Murió el 8 de enero de 1889.

El mundo sinfónico catalán y las obras de Guanyabens

La actividad sinfónica está íntimamente unida a las sociedades musicales y al consumo de música orquestal. En el caso catalán, y español, este entorno se estableció en unas fechas que difieren de otros modelos como los de Francia, Inglaterra o los territorios germánicos. En Madrid

- 1 GUANYABENS I CALVET, NICOLAU. «La música de Nicolau Guanyabens i Giralt», en *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, n° 15, 1982, p. 15-25.
- 2 BOTER DE PALAU, JAUME. «Els primers anys de Jaume Isern», en *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, n° 12, 1982, p. 5-14; CORTÉS I MIR, FRANCESC. «Isern», en *Diccionario de la Música española e Hispanoamericana*, vol. 6. Madrid, SGAE, 2000, p. 498-499.
- 3 ISERN, JAUME. *Descripciones de algunos instrumentos para enseñar a los ciegos las primeras letras y la escritura en notas de música*. Barcelona, impr. Francisco Oliva, 1837.
- 4 Consultar la catalogación realizada por: RAMOS SALVADÓ, ROSER. *Inventari del fons familiar de Nicolau Guanyabens Giralt*. Barcelona, ESMUC, 2014. També se encuentran algunas obras suyas en el Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró. Consultar: GREGORI I CIFRÉ, JOSEP MARIA; CABOT I SAGRERA, NEUS. *Inventaris dels fons musicals de Catalunya*, vol. IV. *Fons del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró*. Barcelona, Servei de Publicacions de la UAB, 2010.
- 5 *La Crónica de Cataluña*, 27 de febrero de 1869; *La Discusión*, 9 de marzo de 1869.

fue la Sociedad de Conciertos de Madrid la que, a partir de 1859, inició un proceso que llegaría a constituir temporadas estables.⁶ En Barcelona fueron los conciertos impulsados por Clavé en los Jardines de Euterpe los que dieron continuidad a varias iniciativas hasta entonces aisladas, vinculadas a hechos políticos puntuales.⁷

6 SOBRINO, RAMÓN. «La formalització d'un model de concerts simfònics: Jesús de Monasterio i la Societat de Concerts de Barcelona», en *Catàleg del fons Ricart i Matas. Concerts públics de Barcelona (1797-1900)*. Barcelona, Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, p. 52-60.

7 CARBONELL, JAUME. «L'impacte dels espectacles de Josep Anselm Clavé i la Societat Coral Euterpe en la vida musical barcelonina durant la segona meitat del segle XIX», en *Catàleg del fons Ricart i Matas. Concerts públics de Barcelona (1797-1900)*, p. 43-51.

ABSTRACT

Nicolau Guanyabens i Giral was a Catalan musician of remarkable character, an artist and a multi-faceted scientist who succeeded in all aspects. He was born in Mataró on 12 December 1826 in a large family of traders with an extensive tradition in the town.¹ His father was a doctor who started out in homeopathy. His mother was born in Palma de Mallorca. He studied at the School of Piarists of Mataró where he would have met Josep Rius, the author of a work on translating operas into Spanish.

Guanyabens musical education became firmly established with Jaume Isern i Colomer (1798-1880).² Ferdinand VII had granted Isern an allowance of 300 Ducats in order to protect his talent. He drafted teaching methods that were adopted from 1826 onwards at the London School for the Indigent Blind, and in Barcelona and Madrid.³ He was awarded the Large Silver Medal by the Royal Philanthropic Society of London.

Nicolau Guanyabens got married on 24 March 1851 in Mataró. His early preserved musical compositions began thereafter. His poetic works with four zarzuelas and one opera stand out, along with eleven choir pieces and a sufficiently substantial and successful number of songs in which he proved his pioneering role, as well as seven religious pieces.⁴ Of all of these, the premiere of the opera *Arnaldo di Erill* (1859), with libretto by Joan Cortada, at the Gran Teatre del Liceu has been inscribed in the collective memory. He is also credited with composing the barcarolle *La Calma* (1858), popularly known as *La calma de la mar*.

The name Guanyabens resounded ever increasingly among Barcelona musical circles alongside influential composers. He was associated with the journal *El Lloyd español*, a “maritime journal with commercial interests”. His political commitment to Republicanism is noteworthy. He coincided in the same ideological circles as Josep Anselm Clavé. He ran as a candidate for the Committee of the Federal Republican Party of Barcelona.⁵ He was a columnist for the newspaper *El Liberal* and in 1868 he composed a revolutionary choir piece: *Correm-hi tots*, which he signed with the pseudonyms N. Tortini and Fermí Arcon. His martial chorus *Desperta ferro* (1870) was also revolutionary in nature. However, shortly after, he fully devoted himself to his medical practice. Since 1871, he often appeared referred to as a homeopathic doctor, also involved in projects that were not strangers to controversy. His move to Mallorca in 1874 interrupted his dedication to composition and drew him away from musical circles. In 1879 he became an activist in the Democratic Party. He died on 8 January 1889.

The Catalan symphonic world and the works of Guanyabens

Symphonic activity is closely associated with musical societies and the consumption of orchestral music. In the case of Catalonia, and indeed Spain, this scenario became consolidated on dates that differed from other models, such as France, England or the Germanic regions. In Madrid, the Madrid Concert Society embarked

1 Guanyabens i Calvet, Nicolau. “La música de Nicolau Guanyabens i Giral”, in *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, no. 15, 1982, pp. 15-25.

2 Boter de Palau, Jaume. “Els primers anys de Jaume Isern”, in *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, no. 12, 1982, pp. 5-14; Cortès i Mir, Francesc. “Isern”, in *Diccionario de la Música española e hispanoamericana*, vol. 6. Madrid, SGAE, 2000, pp. 498-499.

3 Isern, Jaume. *Descripciones de algunos instrumentos para enseñar a los ciegos las primeras letras y la escritura en notas de música*. Barcelona, printed by Francisco Oliva, 1837.

4 See the catalogue compiled by: Ramos Salvadó, Roser. *Inventari del fons familiar de Nicolau Guanyabens Giral*. Barcelona, ESMUC, 2014. Some of his works are also found in Santa Maria Archive Museum in Mataró. See: Gregori i Cifré, Josep Maria; Cabot i Sagraera, Neus. *Inventaris dels fons musicals de Catalunya*, vol. IV. *Fons del Museu-Arxiu de Santa Maria de Mataró*. Barcelona, UAB publishing service, 2010.

5 *La Crónica de Cataluña*, 27 February 1869; *La Discusión*, 9 March 1869.

on a process from 1859 onwards which would entail the formation of steady seasons.⁶ In Barcelona, the concerts promoted by Clavé in the gardens of Euterpe would lend continuity to several initiatives that had formerly been isolated, linked to one-off political events.⁷

6 Sobrino, Ramón. "La formalització d'un model de concerts simfònics: Jesús de Monasterio i la Societat de Concerts de Barcelona", in *Catàleg del fons Ricart i Matas. Concerts públics de Barcelona (1797-1900)*. Barcelona, Sant Jordi Catalan Royal Academy of Fine Arts, pp. 52-60.

7 Carbonell, Jaume. "L'impacte dels espectacles de Josep Anselm Clavé i la Societat Coral Euterpe en la vida musical barcelonina durant la segona meitat del segle XIX", in *Catàleg del fons Ricart i Matas. Concerts públics de Barcelona (1797-1900)*, pp. 43-51.

Fantasia

“Viu i viurà en nostre record”

(en memòria de Carles Isern, sobre dos motius d'ell)

Nicolau Guanyabens (1826-1889)

Edició crítica de Francesc Cortès (1965)

Larghetto commosso

Flautes 1 2

Oboès 1 2

Corn anglès

Clarinetes 1 (Si b) 2

Fagots 1 2

Trompes 1 (Fa) 2

Cornetins 1 (Si b) 2

Trombons 3

Larghetto commosso

Violins I

Violins II

Viols

Violoncelles

C. Baixos